

**Додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліbermanу

Тези доповідей

**22 листопада 2024 року
м. Харків, Україна**

**Харків
2024**

Рекомендовано на засіданні вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол №12 від 29.10.2024 р.), вченої ради Науково-дослідного центру індустриальних проблем розвитку НАН України (протокол № 10 від 28.10.2024 р.)

Рецензенти: **Кизим Микола Олександрович**, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, керівник відділення досліджень людського капіталу, завідувач відділу досліджень людського розвитку Інституту демографії та проблем якості життя НАН України (Київ, Україна);
Криворучко Оксана Миколаївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна);
Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22 листопада 2024 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2024. мова, англ. мова

Наведено результати наукових досліджень учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки і практики», присвяченої видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману. Розглянуто проблеми та перспективи розбудови економіки України, стратегічного управління конкурентоспроможністю підчас війни та повоєнної розбудови економіки України на основі інновацій, зокрема питання: сучасного стану використання пропозицій Овсія Лібермана щодо планування, зростання прибутку підприємств; управління розвитком міжнародної діяльності підприємств в умовах цифрової трансформації; розглянуто сучасні детермінанти забезпечення конкурентоспроможності та національної безпеки України; інноваційної трансформації промисловості України за різними галузями; перспективних напрямів розвитку циркулярної економіки в Україні.

Видання складається зі збірки тез доповідей учасників конференції.

Представлений матеріал може бути корисним для використання у подальших наукових дослідженнях, практичній діяльності підприємств і організацій для підвищення конкурентоспроможності й інноваційного розвитку. Рекомендовано фахівцям різних галузей економіки, державним службовцям, представникам бізнесу, наукових, освітніх і громадських організацій.

УДК 330.341.1 Ліberman (477.54-25)

Інноваційний підхід до економіки зовнішньоекономічної діяльності у сучасників та науковій школі професора О. Г. Ліberman*

Внукова Наталія Миколаївна,

д-р екон. наук, професор, професор кафедри міжнародної торгівлі,
митної справи та фінансових технологій, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: vnn@hneu.net

Постать вченого О. Г. Ліberman історично привертає до себе увагу дослідників і нащадків. 2024 року виповнюється 100 років включення науковця у процес зовнішньоекономічної діяльності щодо наукових відряджень у Німеччину, які суттєво вплинули на формування світогляду і пошуку інновацій для змін в економіці, обліку, визначенні ефективності виробництва [2]. Професор Овсій Ліberman довгий час працював у Харкові, розвиваючи економічні науки і впливаючи на суспільні перетворення, але інноваційні пропозиції вченого мали світове визнання. Він виступав як економічний консультант і експерт у багатьох країнах світу, зокрема, результативною є його зустріч у італійському концерні «Фіат» (1965 рік) [4].

Історики зазначають, що праці О. Г. Ліberman перекладалися різними мовами та багаторазово перевидавалися, а його лекції в Італії та Єгипті збирали по кілька тисяч слухачів, його монографії та підручники перевидавалися на Кубі, НДР, Чехословаччині, ФРН, США [6], все це свідчить про інноваційність і попит на результати наукових розвідок і рекомендацій вченого.

Вага для нащадків щодо міжнародного значення наукових досліджень розглянута через спорідненість формування інноваційних

*Дослідження виконано у межах НДР «Забезпечення інноваційного розвитку експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки в умовах воєнного та післявоєнного стану»

Секція 1. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю на основі інновацій

економічних поглядів сучасника О. Лібермана польського вченого М. Калецького, який також був залучений до зовнішньоекономічної діяльності [1].

Історіографічна складова вивчення спадщини Лібермана О. Г. є обмеженою, але до ювілейних свят в останні роки посилюється увага до аналізу ролі і значення наукових результатів вченого для нащадків [3]. Професор О. Г. Ліберман, починаючи з 1930 року, викладав у Харківському інженерно-економічному інституті, очолював кафедру організації та планування машинобудівної промисловості.

У післявоєнний період 1947–1950-х рр. очолював широкомасштабні наукові дослідження машинобудівних підприємств Харківської області зі створенням науково-дослідної лабораторії, результатом яких став перелік пропозицій із удосконалення господарського механізму народного господарства і, зокрема, промисловості, з економіки та планування машинобудівного виробництва. Впроваджуючи інструменти автоматизації розрахунків, вчений запровадив разом з іншими учнями-викладачами широке застосування економіко-математичних методів [2; 3; 4].

Це також були інноваційні підходи економічної діяльності підприємств, зокрема, і зовнішньоекономічної. Щорічні Міжнародні конференції, присвячені постаті вченого (Ліберманівські читання), є певною данню вшанування славетної наукової спадщини відомого економіста. У цей період року жовтня-листопада збільшується зацікавленість постаттю вченого Овсія Лібермана в Україні, визначена сучасним пошуковим онлайн-сервісом Google Trends [7], який надає у встановлені часові періоди статистику зацікавленості тією чи іншою темою в різних країнах світу.

Окремо історики розглянули наукові праці вчених-економістів Харківського національного економічного університету імені Симона Кузнеця, в яких певне місце відводиться вивченню ролі і місця О. Г. Лібермана в історії становлення харківської економічної школи та історії ЗВО в цілому [4]. Відзначено наукові школи, до джерел

започаткування яких безпосередню участь мав видатний вчений-економіст О. Г. Ліберман: економіки машинобудівної промисловості О. Г. Лібермана та С. У. Олійника; його послідовників та учнів – фахівців з економіки гірничої промисловості К. Д. Науменка та В. Б. Сивого; металургійної промисловості К. А. Штеця; організації виробництва і соціології праці І. П. Алдохіна; економічних проблем якості Р. М. Колегаєва; технології хімічного виробництва П. І. Введенського; технології машинобудування В. В. Кононенка; математичних методів в економічному дослідженні й економічної кібернетики С. Н. Воловельської; економічного аналізу С. А. Куліша [8, с. 13- 14]. Доктор економічних наук, професор С. А. Куліш з 1950-х рр. систематично досліджував можливість використання новітнього математичного апарату для вирішення прикладних завдань господарської діяльності у промисловості, матеріально-технічному постачанні – методів кореляційного аналізу, теорії масового обслуговування, регресійних моделей та ін.

Він був одним з фундаторів напряму економічного аналізу у вітчизняній економічній науці [4]. У грудні 2024 року наукова спільнота ХІЕІ (тепер Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця) відзначає 100-літній ювілей вченого – Станіслава Андрійовича Куліша, який 1964–1998 рр. працював проректором, першим проректором з навчальної роботи університету, засновником і завідувачем спеціалізованої кафедри економічного аналізу, сприяв продовженню справи Овсія Лібермана.

Питаннями інноваційних підходів до зовнішньоекономічної діяльності щодо використання інформаційних систем і технологій займався д-р екон. наук, професор Пономаренко В. С., професор Піддубна Л. І. 2002 року захистила дисертацію кандидата економічних наук на тему «Технологічна конкурентоспроможність у зовнішньоекономічній діяльності підприємства», д-р екон. наук, професор Алдохін І. П. під час перебудови навчального процесу кінця 1980-х – початку 1990-х рр. викладав навчальні курси маркетингу, організації

та техніки виконання зовнішньоекономічних операцій [4]. Аспірантка учня О. Лібермана Олійника С. У. професор Раєвнева О. здійснила дослідження у цій сфері щодо моделювання поведінки експортоорієнтованого підприємства у монографії [5].

Інші дослідники зазначають учнів О. Г. Лібермана поза ХНЕУ ім. С. Кузнеця – це провідні вчені-економісти В. І. Найдюнов, В. П. Бабич, В. Г. Ковалевський, Б. В. Прикін та ін. [3], які відомі не тільки в Україні, впроваджують ґрунтовні інноваційні підходи до змін у економічній діяльності не тільки підприємств, а також галузей і економіки в цілому, постійно привертають увагу до вивчення спадщини вченого.

Висновок. Постать вченого Лібермана О. Г. продовжує привертати увагу дослідників до його наукових досліджень і їх перегляду щодо завдань сьогодення.

Література

1. Внукова Н. М. Україна–Польща: Є. Ліберман та М. Калецький // Особливості функціонування національних фінансових систем в умовах поглиблення глобалізаційних процесів : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 17–21 лют. 2010 р.) : у 2 ч. Ірпінь : НУДРС України, 2010. Ч. 1. С. 104–107.
2. Ліберман Овсій Григорович // Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-55380>
3. Назарян М. М., Кашпур А. Д., Ліберман О.Г. та його роль у розвитку української економічної думки : ювілейне монографічне видання. Харків : Мадрид, 2016. 238 с.
4. Провідні вчені Харківського національного економічного університету : біограф. зб. / за заг. ред. В. С. Пономаренка ; автори-укл. : Пономаренко В. С., Кизим М. О., Зима О. Г., Михайличенко Д. Ю., Кононов О. О. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2012. 248 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22440>
5. Раєвнева О. В., Карпенко А. С. Моделювання поведінки експортоорієнтованого підприємства : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2014. 384 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7638>
6. Свиначенко Н. О., Постать О.Г. Лібермана у сучасній історіографії. *Збірник наукових праць. Серія «Історія та географія»*. 2013. Вип. 48. С. 200–206. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13669>

Конкуреноспроможність та інновації: проблеми науки та практики

.....

7. Як користуватися сервісом Google Trends? URL: <https://adwservice.com.ua/uk/yak-korystuvatysya-servisom-google-trends>

Тези надійшли до редакції 03.11.2024 р.

ДОДАТОК до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ**

присвячена видатному
вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей
Міжнародної науково-практичної конференції

22 листопада 2024 року
м. Харків, Україна